Huomioita ehdotuksesta laiksi henkilöiden pätevyyksien toteamisesta

Risto Levanto, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry., pj.

12.1.2023

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry.

Rakennustarkastusyhdistyksen tarkoituksena on

- toimia Suomessa rakentamisen tarkastus- ja valvontatehtäviä suorittavien henkilöiden, yhteisöjen ja yritysten välisenä yhdyssiteenä
- työskennellä rakennustarkastus- ja valvontatoimeen kuuluvien eri alojen ja työmuotojen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi
- edistää jäsentensä ammatillista kehitystä

Rakennustarkastusyhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2022 lopussa 672 edustaen 239 kuntaa.

Yleistä

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:n näkemyksen mukaan keskitetty pätevyysrekisteri on hyvä parannus nykyiseen järjestelmään

- edistää suunnittelijoiden ja työnjohtajien yhdenvertaista kohtelua valtakunnallisesti
- vähentää rakennusvalvontojen työmäärää (tosin perustelumuistiossa esitetty arvio on ylioptimistinen)
- Kelpoisuuden arviointi sisältyy pätevyyden osoittamisen lisäksi
  - Suunnittelijan tai työnjohtajan ajankäytölliset voimavarat
  - Hankkeen erityispiirteiden huomioiminen vaativassa, erittäin vaativassa tai poikkeuksellisen vaativassa hankkeessa
    Nämä tehtävät säilyvät rakennusvalvonnalla

Keskitetty järjestelmä edellyttää erilaisten tietojärjestelmien välisten rajapintojen saumatonta yhteyttä toisiinsa

- Rajapintatarkastelujen edellyttämälle työlle on varattava riittävä aika lain voimaantulon ja/tai siirtymäsäännösten avulla

Huomioita todistuksen voimassaolosta

Lakiin on syytä lisätä mekanismi pätevyyden määräaikaiseksi poistamiseksi

- Lakiehdotuksen mukaan pätevyystodistus on voimassa 7 vuotta ja voidaan peruuttaa ainoastaan jos se perustuu olennaisesti vääriin selvityksiin
- Huomattavasti todennäköisempi on tilanne, jossa henkilö toistuvasti laiminlyö velvoitteita suunnittelijana tai työnjohtajana
  - Lakiehdotuksen 10 § mukaan myönnettyjä todistuksia koskevaan rekisteriin on lisättävä tiedot rakennusvalvontaviranomaisen tekemästä, rakentamislakiehdotuksen 85 ja 89 §:n mukaisesta ”rajoituspäätöksestä”. Kyseessä on vain rekisterimerkintä joka ei pätevyyttä määräajaksi poista
    - Mallia voi ottaa vaikka ylinopeuksien valvonnasta (kolme sakkoa puolessa vuodessa => kortti määräajaksi pois) tai jalkapallosta (kaksi keltaista korttia => ulosajo + pelikielto)

Jos valtuutetun toimijan valtuutus perutaan, mitä tapahtuu ko. toimijan myöntämille todistuksille?

- 11 § mukaan (vain) todistuksen myöntäjä voi peruuttaa todistuksen (jos se perustuu vääriin selvityksiin)
- Toisaalta 8 § mukaan toimijan valtuutus voidaan peruuttaa jos toiminnassa ei ole noudatettu lakia tai annettuja säännöksiä
- Laki jättää avoimeksi tilanteen, jossa todistuksen myöntäjän eli valtuutetun toimijan valtuutus perutaan muun muassa laiminlyöntien vuoksi.

Siirtymäaikaa koskevat huomiot I

Rakentamislakiehdotuksen 83 §:n mukaan henkilön on osoitettava pätevyytensä suunnittelu- tai työnjohtotehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella.

- Pätevyyden osoittamisvelvollisuuteen ei ole siirtymäsäännöstä rakentamislaissa
- Pätevyyksien toteamista koskevan lain siirtymäsäännöksessä taas on huomioitu ainoastaan nykyisten, vapaaehtoisten pätevyystodistusten asema lain voimaantulon jälkeen
  - Pätevyystodistusta tarvitsevia alan ammattilaisia on 15 000-20 000 henkilöä.
- Todistuksen tarvitsevien suunnittelijoiden ja työnjohtajien määrä on huomattavan suuri ja heidän on luonnollisesti voitava harjoittaa ammattiaan jo 1.1.2024 alkaen.

Lakiehdotuksen 14.2. § mukaan Ympäristöministeriö voi hyväksyä nykyiset suunnittelijoiden tai työnjohtajien pätevyydet uuden lain mukaisiksi pätevyyksiksi joko kokonaan tai osittain enintään viiden vuoden ajaksi.

- Säännöksessä ei oteta kantaa siihen, tuleeko yksittäisen suunnittelijan/työnjohtajan itse hakea hyväksyntää, millä edellytyksillä ympäristöministeriö hyväksyy pätevyyden kokonaan tai osittain ja koskeeko tämä kaikkia henkilöitä, jotka ovat esimerkiksi 10 vuotta sitten toimineet vastaavana työnjohtajana yksittäisessä rakentamiskohteessa.

Siirtymäaikaa koskevat huomiot II

Rakentamislain tullessa voimaan ympäristöministeriölle muodostunee valtaisa työtaakka (ja paine)

- Uhka sille, että hyväksynnän perusteeksi muodostuu kiire ja aikapaine eikä toimijan todellinen pätevyys, on todellinen
- esitetyssä hyväksymismenettelyssä on todellinen riski virhearviointeihin, jotka ovat voimassa viisi vuotta
- Johtaako viiden vuoden voimassaolo siihen, että pätevyys haetaan (ilmaiseksi?) ympäristöministeriön kautta jolloin
  - Valtuutetun toimijan toiminnan rahoittaminen vaikeutuu?
  - Hakemusruuhka vain siirtyy viiden vuoden päähän?

⇒ **Rakennustarkastusyhdistyksen näkemyksen mukaan Ympäristöministeriön resurssit eivät mitenkään riitä tällaiseen tehtävään, kun otetaan huomioon ilman vapaaehtoista pätevyystodistusta olevien henkilöiden määrä tällä hetkellä**

⇒ **Siirtymäsäännöksiä tulee muotoilla ja tarkentaa**

Kiitos